

INTEGRAČNÉ KROKY SLOVENSKA V OBLASTI LIBERALIZOVANÉHO TRHU S ELEKTRINOU

*Od 1. júla tohto roka je už aj v Slovenskej republike zavedený organizovaný krátkodobý trh s elektrinou. Ministerstvo hospodárstva SR poverilo úlohou organizátora Slovenskú elektrizačnú prenosovú sústavu, a.s. Pre zabezpečenie podpory procesov organizovaného krátkodobého trhu vybudovala spoločnosť Sféra, a.s., nový informačný systém XMtrade®/ISOT. EUROREPORTplus hovoril s riaditeľom úseku vývoja tejto spoločnosti **Liborom Láznikom**.*

Foto: M. Nemec

■ Na základe čoho sa rozhodlo o vstupe Slovenska na európsky liberalizovaný trh s elektrickou energiou?

Zavedenie organizovaného denného trhu na Slovensku bolo iniciované na základe protokolu z rokovania o prepojení národných trhov s elektrinou, ktorý ešte v máji 2008 podpísali minister priemyslu a obchodu Českej republiky Martin Říman a minister hospodárstva Slovenskej republiky Lubomír Jahnátek.

Realizáciu tohto zámeru boli poverení spoločnosti Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s., (SEPS) ako prevádzkovateľ prenosovej sústavy a organizátor krátkodobého trhu s elektrinou u nás, Operátor trhu s elektrinou ČR (OTE) a spoločnosť Česká elektrizačná prenosová soustava, a. s., (ČEPS) ako prevádzkovateľ českej prenosovej sústavy. Tieto spoločnosti založili medzinárodný projektový výbor za účasti národných regulačných orgánov a ďalších konzultantov, vrátane zástupcov spoločnosti Sféra, a.s., ktorý mal úlohu odštartovať a riadiť procesy vedúce k prepojeniu denných trhov na Slovensku a v Čechách. Nepochybne ťažiu úlohu v tomto projekte mala slovenská strana, ktorá dovtedy nedisponovala žiadnym trhovým miestom, a už od 1. júla 2009 mala spoločnosť SEPS viesť do produkčnej prevádzky domáci organizovaný denný trh s následným prepojením s českou stranou od 1. septembra 2009 s využitím metódy market coupling.

■ Aký bol prvý krok?

Nevyhnutnou podmienkou pre SEPS bolo čím skôr naštartovať prípravu legislatívneho prostredia minimálne na úrovni prevádzkového poriadku SEPS, vypracovať nové zmluvy s účastníkmi trhu, ale aj s partnermi OTE a ČEPS, interne vytvoriť podmienky na organizačnej úrovni a v neposlednom rade vybudovať nový informačný systém organizátora krátkodobého trhu. S týmto cieľom spoločnosť SEPS vybrala dodávateľa tohto informačného systému. Stala sa ním spoločnosť Sféra, a. s., ktorá bola postavená pred zložitú úlohu realizácie diela v rekordne krátkom čase. Už koncom roka 2008 dodala spoločnosť SEPS informačný systém zúčtovania odchýlok XMtrade®/ISZO, a tak bolo možné následne vybudovať nový systém XMtrade®/ISOT na základoch existujúceho systému.

XMtrade®/ISOT bol vybudovaný v dvoch hlavných etapách. Prvou z nich bolo vybudovanie systémovej podpory pre domáci organizovaný denný trh, ktorý podľa plánu začal fungovať 1. júla 2009. Samostatný organizovaný denný trh v SR bol ukončený k termínu završenia druhej etapy, teda prepojením denných trhov v SR a ČR od 1. septembra 2009.

■ Na akom princípe systém funguje?

V režime spojeného trhu SR a ČR je zavedená rola primárneho a sekundárneho koordinátora trhu. Tieto roly sa pravidelne striedajú medzi SEPS a OTE v trojmesačných intervaloch. Informačné systémy na oboch stranách majú implementovaný algoritmus párovania objednávok, ktorý poskytuje identické výsledky. Sekundárny koordinátor vykonáva párovanie objednávok paralelne s primárnym, pričom platné sú vždy len výsledky primárneho koordinátora trhu, a výsledky sekundárneho koordinátora slúžia len na kontrolu jednotnosti výpočtov. Výslednú cenu a pridelené množstvo, ktoré stanoví primárny koordinátor, nie je možné reklamovať. Algoritmus párovania generuje krivky ponuky a dopytu a vyhľadáva ich priesečník s využitím optimalizačných metód, pričom berie do úvahy limitné podmienky vo forme cezhraničných kapacít a časovej nedeliteľnosti objednávok. Výstupom tohto procesu je stanovenie oblastnej, resp. systémovej ceny, pridelené množstvo pre jednotlivých účastníkov trhu a stanovenie exportov a importov, a to pre každú obchodnú hodinu.

■ Čo to prakticky znamená?

Prepojením oboch trhov zároveň zaniká denná alokácia kapacít na profile ČEPS/SEPS formou koordinovanej aukcie a nahrádza ju implicitná aukcia. Prevádzkovatelia prenosových sústav market coupling capacity (MCC), ktorá vstupuje do algoritmu párovania objednávok. Primárny koordinátor na základe výsledkov denného trhu informuje prevádzkovateľov prenosových sústav o výsledkoch implicitnej aukcie a nahlasuje realizačné diagramy medzi subjektmi SEPS a OTE. Portál systému XMtrade®/ISOT je dostupný na internetovej adrese <http://www.isot.sk> a prostredníctvom svojich modulov posky-

tuje pre registrovaných účastníkov trhu najmä možnosť zadávania a správy objednávok na nákup a predaj (prostredníctvom webovej služby, webového formuláru, webového up-loadu a zaslaním e-mailu), informácie o výsledkoch vyhodnotenia a zúčtovania denného trhu, prehľad o aktuálnom stave finančnej zábezpeky a depozitného účtu.

Integrácia systému XMtrade®/ISOT so systémom XMtrade®/ISZO zabezpečuje automatickú registráciu úspešne zobchodovaných objednávok vo forme čiastkových denných diagramov do procesov zúčtovania odchýlok. Účastník trhu tak už nezadáva tieto hodnoty v rámci dennej registrácie denných diagramov. To je tiež dôvod, prečo sa pri registrácii objednávky kontroluje aj aktuálny stav finančného zabezpečenia u zúčtovateľa odchýlok.

■ Prepojenie denných trhov s elektrinou medzi SR a ČR funguje od 31. augusta 2009?

Áno, vtedy všetci registrovaní účastníci trhu mohli začať spoločne predávať a nakupovať elektrinu s využitím implicitnej aukcie na nasledujúci obchodný deň. Požiadavky z českej a slovenskej obchodnej zóny sú tak zosúhlasované spoločne, čo prispieva k vyššej likvidite oboch národných denných trhov. Metóda implicitnej aukcie zároveň zabezpečuje automatickú alokáciu cezhraničných prenosových kapacít.

■ Aké sú prvé skúsenosti?

Prvý deň sa do spoločného krátkodobého obchodovania s elektrinou zapojilo 50 českých a slovenských účastníkov, ktorí zaslali celkom 77 platných objednávok na nákup a predaj. Celkovo sa zobchodovalo 14 927,9 MWh elektriny.

Za prvé dva mesiace fungovania spoločného denného trhu sa na slovenskej strane predalo 277 294 MWh a nakúpilo 424 262 MWh, pričom bolo uspokojených 99 percent ponúk na predaj a 98 percent ponúk na nákup. Za toto obdobie spoločného obchodovania bol priemerný cenový index BASE LOAD na úrovni 42,78 EUR/MWh, OFFPEAK LOAD na úrovni 33,46 EUR/MWh a PEAK LOAD na úrovni 52,11 EUR/MWh. ■

